

METODICKÉ POZNÁMKY K UKAZATELŮM OBSAŽENÝM V TABULKÁCH (mimo tabulek s retrospektivním vývojem obyvatelstva)

Města i městyse jsou členěna podle krajů a okresů, v rámci každého okresu jsou **řazena** abecedně města, která po roce 1954 získala statut města, dále města, která si dosud nepožádala o vrácení statutu města, ta jsou označena hvězdičkou (*), a za nimi stejným způsobem městyse.

Na rozdíl od tabulky s dlouhodobou retrospektivou obyvatelstva zde nebyla většina údajů zpětně **přepočítána** na současnou územní strukturu. Prezentované údaje se tak vztahují k územnímu vymezení obce platné v příslušném roce. Je-li údaj uváděn za víceleté období (např. přírůstek obyvatelstva či bytová výstavba v letech 2000-2006), vztahuje se k územnímu vymezení obce ke konci sledovaného období (např. 2006).

Základní charakteristika, časová dostupnost a technická vybavenost

Část obce je možno definovat dvojím způsobem. Jedná se o jednotku územního členění státu, která je publikována v rámci úředního seznamu obcí a jejich částí (tj. ve Statistickém lexikonu obcí České republiky 2005). Pokud se obec nečlení na části, je pro potřeby statistiky považována za jednu část obce. Z věcného hlediska se ovšem jedná o skupinu domů se společným názvem, označených čísly popisnými z jedné číselné řady.

Historické správní funkce – pro doplnění významu obce v minulosti je uvedeno sídlo okresního správního úřadu a sídlo soudního okresu v roce 1930 a sídlo okresu v roce 1950.

Obce s rozšířenou působností (ORP) jsou stanoveny zákonem č. 314/2002 Sb., ze dne 13. 6. 2002. Stejným způsobem jsou stanoveny i obce plnící funkci **pověřeného obecního úřadu (POÚ)**.

Seznam matričních úřadů je uveden v příloze č. 1 k vyhlášce č. 207/2001 Sb. Aktuální stav byl zveřejněn ve vyhlášce č. 660/2004 Sb., ze dne 29. prosince 2004.

Seznam stavebních úřadů uveřejňuje Ministerstvo pro místní rozvoj ve Sbírce zákonů, naposledy ve Sdělení Ministerstva pro místní rozvoj č. 8/2006 Sb., ze dne 21. prosince 2005.

Finanční úřady jsou stanoveny zákonem č. 444/2005 Sb. ze dne 12. října 2005.

Obce se sídlem **úřadu práce** jsou uvedeny včetně detašovaných pracovišť. Zdrojem byly údaje na internetu (portál veřejné správy) uvedené k prosinci 2007.

Obce se sídlem **obvodního oddělení policie ČR** vychází z údajů Policejního Prezidia ČR a zachycují stav ke konci roku 2006. Nezahrnují městskou a obecní policii.

Časová dostupnost krajského města uvádí minimální čas (v minutách), který je potřeba k dojezdu z dané obce do krajského města (v případě Středočeského kraje Prahy) individuální dopravou. U krajských měst tento údaj uváděn není. Údaje byly získány individuálním dotazováním na internetu (www.mapy.cz) a zachycují stav k prosinci 2007.

Časová dostupnost do nejbližší nemocnice uvádí minimální čas (v minutách), který je potřeba k dojezdu (individuální dopravou) z dané obce do nejbližší nemocnice (posuzované podle času). Za nemocnice jsou pro tyto účely považována všechna zařízení s tímto statutem, nejsou však zahrnuty tzv. nemocnice následné péče a dále některé malé klasické nemocnice (s méně než 50 lůžky či méně než 5 lékařskými místy). Do analyzovaného souboru byly zařazeny pouze lokality se sídlem nemocnice, nikoliv ty, ve kterých nemocnice zřizuje pouze detašované pracoviště. U obcí, ve kterých sídlí nemocnice, časová dostupnost uváděna není. Zdrojem údajů o síti nemocnic byl ÚZIS (Adresář zdravotnických zařízení, 2006), údaje o časové dostupnosti byly získány individuálním dotazováním na internetu (www.mapy.cz) a zachycují stav k prosinci 2007.

Kanalizací s připojením na čistírnu odpadních vod (ČOV) se rozumí svodné potrubí, které odvádí splaškové vody z jednotlivých nemovitostí a ústí do čistírny odpadních vod.

Plynofikací obce se rozumí stav, kdy je obec napojena na plynové potrubí, kterým se přivádí plyn z centrálního zdroje. Vybavenost obce kanalizací s připojením na čistírnu odpadních vod (ČOV) a její plynofikace jsou uváděny i v případě, že takto je vybavena pouze její část. Pokud se při vzniku nových obcí oddělila ta část obce, která jako jediná byla vybavena kanalizací nebo byla plynofikovaná, tato vybavenost v původní obci již není vykazována.

Demografické charakteristiky a sociální vybavenost

Do **základních škol** jsou započítávána všechna zařízení základního školství (devítiletky i školy pouze s 1. či 2. stupněm vzdělání). Školy pouze s 1. či 2. stupněm vzdělání jsou označeny *, devítiletky jsou označeny 1. Pokud jsou v obci oba typy škol, je vyznačen vyšší typ (1). Data jsou převzata ze základní databáze Ústavu pro informace ve vzdělávání ČR (ÚIV), podle možností doplněná šetřením pracovníků oddělení regionálních analýz a informačních služeb Českého statistického úřadu v jednotlivých krajích.

Samostatná ordinace praktického lékaře pro dospělé zajišťuje základní léčebnou, diagnostickou a preventivní péči v oboru praktického lékařství. Samostatné ordinace jsou zřizovány převážně fyzickou osobou. Do celkového počtu zařízení nejsou zahrnuta detašovaná pracoviště ordinací.

Samostatná ordinace praktického lékaře pro děti a dorost zajišťuje základní léčebnou, diagnostickou a preventivní péči v oboru pediatrie a dorostového lékařství. Samostatné ordinace jsou zřizovány převážně fyzickou osobou. Do celkového počtu zařízení nejsou zahrnuta detašovaná pracoviště ordinací.

Pošta zajišťuje komplexní poštovní služby (podání, přepravu a dodání poštovních zásilek a další služby pro občany, podniky, instituce a organizace). Má vlastní poštovní směrovací číslo. Poštovní střediska, poštovny a podací pošty zde nejsou zahrnuty.

Počet **bankomatů** může být rovněž chápán jako ukazatel občanské vybavenosti. Jejich rozmístění souvisí se sídelní strukturou, polohou, kupní silou obyvatelstva a dalšími faktory (např. se strategií jednotlivých finančních ústavů). Uvedená hodnota zahrnuje bankomaty všech finančních institucí, v některých případech (zejména u větších měst) může být vyšší než skutečný počet přístrojů (resp. disponibilních míst, která k tomuto účelu slouží), neboť jeden bankomat mohou současně využívat klienti různých bank). Údaje o síti bankomatů byly získány individuálním dotazováním na internetu (www.mapy.cz) a zachycují stav k prosinci 2007.

Stálé **kino** je kulturní zařízení, jehož hlavní činností je pravidelné promítání filmů pro veřejnost nejméně jednou týdně a za vstupné. *Přírodní amfiteátry* jsou víceúčelová otevřená zařízení určená k letnímu pořádání divadelních a filmových představení, estrád a dalších kulturně společenských akcí. *Letní kino* je zařízení určené k promítání filmů v letním období, jeho hlediště je v přímém spojení s okolní přírodou nebo jiným kulturním prostředím. Multikina nejsou zahrnuta.

Muzea a galerie jsou uváděna vč. poboček. *Muzeum* je zařízení, které na základě průzkumu plánovitě shromažďuje, odborně spravuje a vědeckými metodami zpracovává sbírky hmotného dokladového materiálu o vývoji přírody a společnosti, o uměleckém tvoření nebo jiném druhu lidské činnosti a využívá těchto sbírek ke kulturní a osvětové činnosti. Za pobočku muzea se považují ty detašované části muzea, které jsou mimo sídlo muzea a tvoří s ním organizační jednotku. *Památníkem* se rozumí objekt (místnost), ve kterém je instalována expozice, výstava apod. Za pobočku *galerie* se považují ty její detašované části (včetně pamětních síní ve správě galerie), které jsou mimo její sídlo a tvoří s ní organizační jednotku.

Pod pojmem **kryté bazény** (kryté uměle vytvořené nádrže ke koupání s provozovatelem) jsou zahrnuta krytá zařízení. **Kryté stadiony** (vč. zimních) zahrnují zastřešená sportovní zařízení s převládajícím délkovým rozměrem, skládající se ze sportovní plochy a plochy pro diváky, která je stupňovitě nebo jinak výškově upravena pro určitý počet diváků.

Do **kapacit zařízení sociální péče** jsou zahrnuta lůžka v ústavech sociální péče pro mládež, dospělé, v domovech důchodců, penzionech pro důchodce, domech s pečovatelskou službou (počet bytových jednotek) a ostatních zařízeních sociální péče (např. domy s chráněnými byty, charitní domovy, azylové domovy, ubytovny, zařízení pěstounské péče, dětské vesničky, domovy pro matky s dětmi, ubytovny nepřizpůsobivých). Kapacita zařízení sociální péče je z důvodu větší objektivnosti a rovněž kvůli ochraně individuálních údajů uváděna podle velikostních kategorií: A – nad 1000, B – 501 až 1000, C – 201 až 500, D – 101 až 200, E – 51 až 100, F – 21 až 50 a G – 20 lůžek a méně.

Kategorie nemocnic zahrnují následující skupiny: A – „klasické“ nemocnice se sídlem v daném městě, B – nemocnice s následnou péčí se sídlem v daném městě (zaměřené na speciální doléčovací procedury či na péči o dlouhodobě nemocné), C – detašované pracoviště „klasické“ nemocnice, D – detašované pracoviště nemocnice s následnou péčí. Nachází-li se v obci nemocniční zařízení spadající do více kategorií, je obec zaříděna podle hierarchicky nejvyšší kategorie (A→D). Zdrojem údajů o síti nemocnic byly Adresář zdravotnických zařízení za rok 2006 (UZIS) a údaje z městské a obecní statistiky ČSÚ.

Přírůstek obyvatel migrací bilancuje výsledek stěhování jak v rámci ČR, tak i zahraniční migraci.

Index stáří vyjadřuje v procentech poměr počtu obyvatel ve věku 65 let a starších k počtu obyvatel mladších než 15 let.

Podíl narozených v obci současného bydliště a podíl obyvatel ve věku 15 a více let s alespoň maturitním vzděláním vyjadřuje skutečnost k 1.3.2001 (Sčítání lidu, domů a bytů). Aktuálnější údaje na úrovni obcí nejsou k dispozici.

Ekonomická odvětví, trh práce a veřejná správa

Podíl **zastavěné a ostatní** (především dopravní a manipulační plochy) **půdy** vyjadřuje způsob využívání krajiny typický pro urbanizované prostory. Závisí nejen na lidnatosti obce a jejím hospodářském vývoji, ale také na velikosti katastru obce, který může být pro stejně lidnaté obce rozdílný.

Průměrná úřední cena zemědělské půdy je uvedena dle přílohy k vyhlášce č. 456/2005 Sb. (Seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků). Zdroj: Ministerstvo

financí ČR. Údaj za obec je váženým průměrem ceny půdy v jejich jednotlivých katastrech (váhou byla celková výměra zemědělské půdy).

Počet **dokončených bytů** vyjadřuje v absolutním tvaru celkový rozsah bytové výstavby v posledních sedmi letech. Zahrnuje všechny dokončené byty (v rodinných domcích, bytových domech, nástavbách, přístavbách a vestavbách, v domech s pečovatelskou službou, nebytových objektech i adaptovaných nebytových prostorech), nezahrnuje naopak modernizace bytového fondu.

Podíl **zaměstnaných osob ve službách** charakterizuje rozvinutost oblužných funkcí měst(ysů). Je vztažen k celkovému počtu ekonomicky aktivních osob (se zjištěným odvětvím zaměstnanosti) k 1.3.2001 (Sčítání lidu, domů a bytů). Aktuálnější údaje na úrovni obcí nejsou k dispozici.

Souhrnný potenciál cestovního ruchu je vážený ukazatel. Expertní metodou byl ohodnocen potenciál území pro dílčí složky cestovního ruchu – přírodní, kulturní aj. Údaje byly převzaty ze studie Ústavu územního rozvoje v Brně (2002).

Podíl podnikatelů (na populaci ve věku 15-64 let) vyjadřuje míru podnikatelské aktivity práceschopné populace. Zahrnuje všechny fyzické osoby uvedené v Registru ekonomických subjektů k 31.12.2006 (soukromí podnikatelé podnikající podle živnostenského zákona, samostatně hospodařící rolníci a soukromí podnikatelé podnikající podle jiného než živnostenského zákona).

Dojíždka za prací vyjadřuje skutečnost k 1.3.2001 (novější údaje nejsou pro tyto územní celky k dispozici). Údaje vycházejí z meziobecních proudů dojíždky. Počet pracovních míst je snížen o osoby vyjíždějící za prací do zahraničí (v ČR 25 tis. osob).

Relace **počtu obsazených pracovních míst** na 1000 zaměstnaných osob bydlících v daném městě (městysu) charakterizuje převládající funkci území (pracovní v případě hodnot výrazně převyšujících 1000, residenční v případě významnějšího převisu bydlících zaměstnaných osob nad počtem obsazených pracovních míst).

Na základě detailní analýzy směrů dojíždky za prací v roce 2001 (prezentovaných v publikacích „Dojíždka za prací a do škol v XX kraji na základě výsledků SLDB 2001“) byl vytvořen pro celou ČR systém elementárních **pracovních mikroregionů a subregionů**. *Pracovní mikroregion* tvoří územně souvislý celek charakterizovaný relativně vysokou mírou vnitřní uzavřenosti dojíždky za prací (především její denní formy). Je až na výjimky tvořen 1 centrem (jádem) a jeho spádovým zázemím tvořeným nejméně 3 obcemi. Zázemí musí mít nejméně 4 tisíce obyvatel, celý mikroregion 10 tisíc obyvatel. *Centrum (středisko) pracovního mikroregionu* je město s významnější koncentrací pracovních příležitostí, které slouží k uspokojování potřeb nejen jeho rezidentů, ale i obyvatel bydlících v okolních obcích. Centra mají obvykle více než 5 tis. obyvatel a většinou i kladné saldo denní dojíždky za prací. *Spádová oblast (zázemí) pracovního mikroregionu* je tvořena obcemi, které se nacházejí kolem centra pracovního mikroregionu a jsou s ním funkčně propojeny intenzivní dojíždkou za prací. Obce jsou přiřazeny k centru podle principu převládající orientace celkové pracovní dojíždky. V případě nejasné orientace hlavního směru dojíždky (z obce vyjíždí stejný počet osob i do jiných směrů) je přihlédnuto k dodatečným kritériím (denní forma dojíždky, silniční vzdálenost mezi obcemi, terénní členitost). Některé obce nemají hlavní spád přímo do příslušného centra, ale jsou s ním spojeny nepřímou přes jinou větší obec (často přes tzv. subregionální centrum). *Centrum (středisko) pracovního subregionu* je obec (obvykle město), do které mají hlavní spád (přímo či nepřímou) denní dojíždky za prací alespoň 2 sousední obce s úhrnnou populační velikostí v rozmezí 1 - 4 tis. obyvatel. Pracovní subregion je hierarchicky nižší celek, u něhož rozhodující část pracovní dojíždky není obvykle uzavřena v rámci jeho hranic (pracovní vyjíždka z jeho centra směřuje většinou mimo vymezený subregion).

Míra nezaměstnanosti vyjadřuje procento všech (tedy nikoli pouze dosažitelných) nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce (k 31. 12. příslušného roku) z celkové pracovní síly v obci (zjištěné v době SLDB 2001). Údaje byly převzaty od MPSV. Údaje za Prahu, Plzeň, Brno a Ostravu uvedené v tabulce (porovnání krajských měst) na str. 14 neodpovídají standardně publikovaným údajům, kdy se tato města pojímají jako okresy (nezaměstnanost je pak počítána jinou metodikou). V této publikaci jsou však pojímána jako obce (v zájmu zachování srovnatelnosti s ostatními obcemi).

Podíl kapitálových výdajů obecních rozpočtů ukazuje krátkodobou (průměr let 2003-2006) míru investování obcí. Údaje vycházejí z reálných rozpočtů (ke konci roku) a byly převzaty od MF.

Účast občanů ve volbách je vyjádřena jako procento vydaných obálek z celkového počtu registrovaných voličů. U Hl. města Prahy se oba typy voleb (do Magistrátu a do městských částí) konaly ve stejnou dobu (20.10. - 21.10.2006), a tudíž je i celková volební účast shodná.